

Zpravodaj SIMI

Gender v migraci

1/2016

SDRUŽENÍ ASSOCIATION
PRO INTEGRACI FOR INTEGRATION
A MIGRACI AND MIGRATION

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

dostává se Vám do rukou první číslo zpravodaje organizace SIMI, věnovaného problematice dosud relativně neznámé či nepříliš řešené, která ovšem i v souvislosti s aktuálním děním ve světě nabývá na rozměrech i důležitosti – genderu v migraci. Pod tímto pojmem si lze jednoduše představit ženy v migraci či otázky rovnosti žen a mužů v souvislosti s migrací – ať již mezi sebou navzájem či také ve vztahu ke společnosti hostitelské země.

Kdo jsme?

Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) je lidskoprávní nevládní nestátní organizace, která již přes 20 let hájí práva migrantů a uprchlíků v ČR a podporuje jejich integraci do české společnosti. SIMI představuje od roku 2008 nový název Poradny pro uprchlíky po jejím sloučení s Centrem pro otázky migrace. Veškeré námi poskytované veřejně prospěšné služby a činnosti se týkají problematiky migrace a integrace.

Jakožto registrovaná sociální služba poskytujeme především bezplatné právní a sociální poradenství výše uvedeným osobám bez ohledu na jejich pobytový status. Kromě přímé práce s klienty se také hojně věnujeme advokačním, koncepčním, analytickým či lobbyingovým aktivitám ve prospěch migrantek a migrantů. Dále vykonáváme širokou škálu vzdělávacích a osvětových činností, směřujících k ovlivňování české veřejnosti, především k podpoře tolerance a solidarity, či naopak k potírání xenofobie a rasismu.

SIMI je členem Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty, Regionální poradní platformy pro integraci cizinců při MHMP a řady dalších platforem v ČR i na úrovni EU s působností v oblasti azylu a migrace či boje proti rasismu a diskriminaci. Zástupkyně SIMI jsou také členky Rady vlády ČR pro lidská práva. Více o naší činnosti, členství a partnerství naleznete na www.migrace.com.

Proč téma gender v migraci?

Ještě donedávna byly cizinky v migračních studiích (nejen) v ČR úplně přehlíženy. Ze statistik a vládních dokumentů ovšem vyplývá, že v ČR dnes evidujeme již kolem 200 000 migrantek, přibývá podílu žen mezi příchozími osobami a také se v naší zemi více trvale usazují nežli muži. Přitom postavení těchto žen je ještě zranitelnější ve srovnání s ženami z majoritní společnosti či muži z řad migrantů. Důvodů vyšší zranitelnosti a zjevně nerovného postavení je celá řada. Kromě genderových nerovností bývají navíc ohroženy diskriminací z důvodu rasy/etnického původu, národnosti či náboženství a časté pro tuto skupinu je také násobení diskriminačních důvodů.

Při přímé práci s migrantkami a migraty v SIMI vnímáme intenzivně výše uvedené problémy, a proto se tématu od roku 2012 stabilně věnujeme, s cílem je vyrovnat postavení těchto žen, posílit jejich práva, pomoci jim skloubit rodinný a pracovní život i stabilizovat jejich místo v české společnosti. Zároveň ve výzkumech a analýzách veřejných politik monitorujeme míru a úspěšnost integrace těchto migrantek a ověřujeme, jestli i tady platí zjištění pozorovaná u majoritní části ženské populace.

Po několikaleté práci se skupinou migrantek pracujících v českých domácnostech na různých pozicích jsme posléze otevřeli další specifická témata, týkající se migrujících žen. Spolu s norskými partnery jsme zkoumali problematiku domácího násilí s migračním prvkem, resp. úskalí či možnosti ochrany migrantek ohrožených tímto násilím. Dále jsme se komplexně zaměřili na migrantky a ženy s migrační historií ve věku 50+ (původem převážně ze zemí bývalé Jugoslávie), jakožto vůbec první generaci trvale usazených migrantek po transformaci české společnosti, která dnes prožívá zranitelnost na trhu práce a nově i problémy spjaté se vstupem do českého penzijního systému, který není na jejich přítomnost systémově nastaven.

Proč vydáváme tento zpravodaj?

Tento zpravodaj je určen pro pracovníky nestátních neziskových organizací mimo sféru migrace, především pak pro tzv. ženské organizace, dále pro poskytovatele sociálních služeb a místní státní správu, jakož i další veřejné instituce, kterou mohou při své práci přicházet do styku s migrantkami.

Skrze zpravodaj se s vámi chceme především podělit o:

- poznatky a zkušenosti z činnosti naší organizace SIMI ohledně různorodých otázek, týkajících se postavení a práv migrantek a žen s migrační historií;
- novinky z dění na úrovni EU, především k otázkám genderu v migraci či genderového mainstreamingu v migračních a jiných souvisejících politikách EU, jenž získáváme od různých evropských lidskoprávních sítí, s nimiž dlouhodobě spolupracujeme;
- příklady dobrých praxí z práce s migrantkami ze zahraničí, kde se podařilo prosadit lepší standardy jejich ochrany než v ČR (např. z Norska, Portugalska a dalších zemí EU), či také z řad českých aktérů, neznízdka našich partnerů.

Věříme, že v našem zpravodaji naleznete podněty pro rozšíření vašich činností i směrem k migrantkám, díky nabytým informacím budete moci lépe zohledňovat specifické potřeby těchto osob, či se inspirovat ke spolupráci se subjekty, které se primárně věnují otázkám migrace a integrace v ČR. My v SIMI jsme přesvědčeni, že vzájemné naše propojování může napomoci účinně hájit práva nejen zranitelných skupin osob, ale i obecné zájmy občanské společnosti vůči státu či dokonce evropským institucím.

Témata v tomo čísle:

- Z činnosti SIMI k genderu v migraci
- Ženy a uprchlíci
- Ženy v migraci a stárnutí

Z činnosti SIMI k genderu v migraci

1) SIMI je členem Evropské sítě žen migrantek

V roce 2015 se SIMI stalo stálým členem Evropské sítě žen migrantek (European Network of Migrant Women - ENoMW), což je největší zastřešující organizace v EU, které sdružuje ženské nevládní organizace, vedené migrantkami či pracující s touto skupinou žen. Cílem sítě je prosazovat práva migrantek a upozorňovat na problémy, potřeby a zájmy těchto žen napříč EU. Členké organizace ENoMW působí ve 20 členských zemích EU.

Díky ENoMW se SIMI účastní různých odborných konferencí a veřejných akcí na úrovni EU, nebo se připojujeme k jejich kampaním na podporu práv migrantek v EU. Máte-li ve vaší organizaci zájem stát se stálým členem či porpodorvatelem této sítě, podrobné informace vám poskytneme v SIMI. Více o cílech a činnosti ENoMW naleznete v tomto zpravodaji či na webu sítě www.migrantwomennetwork.org.

2) REZERVUJTE SI TERMÍN: Seminář Migrantky mezi ženami

SIMI pořádá odborný [seminář Migrantky mezi ženami](#), zaměřený na téma gender v migraci a určený pro pracovníky a pracovnice NNO, sociálních služeb a lokálních veřejných institucí.

Středa 21. září 2016, 09:00 – 16:00 Creative Gate, Václavské náměstí 837/11, Praha 1

Seznámíte se s:

- tématem genderu v migraci a specifiky postavení migrantek v české společnosti
- specifiky přímé práce s migrantkami z pohledu různých průřezových témat:
  - pobyťová oprávnění a otázky slučování rodin,
  - zaměstnání a postavení na trhu práce,
  - zdravotní pojištění a přístup k sociálním systémům,
  - násilí na ženách a domácí násilí, atd.
- službou interkulturní práce, určenou k usnadnění Vaší komunikace s těmito osobami
- možnostmi spolupráce mezi různými subjekty při práci s migrantkami a migranty
- příklady dobrých praxí a doporučeními pro tvůrce politik z Norska

Podrobný program naleznete v [pozvávce](#).

Registrujte se již nyní prostřednictvím [online formuláře](#).

3) Manuál Nebudu obětí! - z naší praxe k problematice domácího násilí v migraci

Během roční spolupráce v projektu Nebudu obětí!, podpořeného z Norských fondů v program Nadace OSF Praha Dejme (že)nám šanci, jsme v SIMI spolu s partnerem [ACORUS](#) vytvořili návodný [manuál pro pracovníky pomáhajících profesí](#), v němž shrnujeme naše praktické zkušenosti z přímé práce s migrantkami (a migrant) jakožto osobami ohroženými domácím násilím. Manuál upozorňuje na různá specifika při řešení jednotlivých případů domácího násilí s migračním prvkem, zároveň však přináší tipy a doporučení, která mají ostatní odborníky podpořit v pomoci potřebným migrantkám a migrantům na jejich cestě k životu bez násilí. Tištěnou publikaci žádejte v naší kanceláři na Praze 3.

REFUGEE WOMEN AND GIRLS

#WOMENVOICES

REFUGEE WOMEN AND GIRLS

Ženy a uprchlictví

4) Na cestě k genderově citlivější azylové politice EU

Symbolicky na Mezinárodní den žen se Evropský parlament (EP) letos věnoval ženám, když v tento den schválil [usnesení o genderovém mainstreamingu v činnosti EP](#) a především pak [usnesení o situaci uprchlic a žadatelek o azyl v EU](#) (viz také [tiskovou zprávu](#)). V souvislosti s uprchlickou krizí EP zde zohlednil skutečnost, že vzhledem ke svému pohlaví se ženy a dívky prchající do zemí EU před válkou, porušováním lidských práv a utrpením často stávají oběťmi násilí a diskriminace, čímž se řadí k těm nejzranitelnějším skupinám i v řadách uprchlíků. V rezoluci europoslanci předně volají po:

- zavedení genderově citlivých opatření v rámci chystané reformy migrační a azylové politiky a procedur EU, která mají zajistit bezpečí pro ženy hledající mezinárodní ochranu v zemích EU;
- ukončení umístování dětí, těhotných žen a obětí znásilnění do detenčních center;
- citlivém přijetí LGBT osob na útěku, mnohdy ohrožených násilím v přijímacích zařízeních.

Přestože se navazující prvotní návrhy Evropské komise na reformu [Společného evropského azylového systému](#) jeví jako zcela genderově neutrální (viz zejm. [komuniké z 6. 4. 2016](#)), její posledně vydané konkrétní [návrhy evropské azylové legislativy](#) již zcela jasně genderovou perspektivu zahrnují. Například, shodně s požadavky EP, budoucí legislativa počítá se zavedením různých opatření, která povedou k zabezpečení specifických potřeb žen během azylového řízení a v přijímacích zařízeních zemí EU. Návrhy rovněž odkazují na požadavky stanovené [Istanbulskou úmluvou](#), pokud jde o problematiku genderově podmíněného násilí.

5) #WOMENVOICES: Z VÁLKY DO MÍRU?

Prevence a boj proti násilí vůči ženám a dívkám na cestě

Uprchlická krize přivedla do Evropy mj. americkou organizaci Women Refugee Commission (WRC), která přizvala Evropskou ženskou lobby a Evropskou síť žen migrantek (ENoMW) ke spolupráci na [projektu #WomensVoices](#). Během jara 2016 pak WRC provedla sérii návštěv v několika zemích EU, aby zde sesbírala výpovědi uprchlic a přímo v terénu zmapovala situaci těchto žen a dívek z pohledu jejich ohrožení násilím ve všech fázích cesty do Evropy.

Z projektu vznikla stejnojmenná [brožura #WomensVoices](#), obsahující řadu doporučení pro evropské a národní tvůrce politik. Ženské organizace předně doporučují urychlené zavedení komplexních nástrojů a humanitárních opatření, jenž zamezí veškerým formám násilí páchaného na ženách a dívkách v EU, díky kterým budou žadatelky o mezinárodní ochranu lépe chráněny a dostane se jim přístupu ke spravedlnosti. I zde zaznívá potřeba po genderově citlivé azylové politice a procedurách, které umožní ženám a dívkám plně uplatnění jejich lidských práv. Zpráva dále nabízí konkrétní postupy pro realizaci těchto doporučení ve 3 praktických návodech:

- **Rámec 5P pro ukončení všech forem násilí na uprchlicích - ženách a dívkách:** obsahuje návrhy konkrétních opatření ve věcech prevence, ochrany, trestního stíhání, poskytování služeb a partnerství.
- **Kontrolní seznam Implementace genderově citlivé humanitární reakce:** obsahuje soubor konkrétních kroků, které je třeba učinit, aby ženy a dívky nebyly vystaveny riziku násilí.
- **Kontrolní seznam Zavádění genderové perspektivy do azylových systémů:** obsahuje specifické postupy, díky kterým budou mít ženy a dívky lepší přístup k právu na azyl jakožto jednomu ze základních lidských práv.

6) Jedinečná zpráva o ženách z oblastí ozbrojených konfliktů

Irská organizace [Wezesh](#), pracující s africkou diasporou, přináší ojedinělé svědectví uprchlic a migrantek přicházejících z oblastí ozbrojených konfliktů, a to ve zprávě [Léčíme válečné rány](#) (Healing the Wounds of War). Zpráva shrnuje analýzu potřeb těchto žen, získanou během série skupinových sezení. Případy těchto žen totiž ukazují, jak traumatické zážitky zvyšují jejich zranitelnost. Většina z nich žije na okraji společnosti a jejich zdraví je podlomeno nejen traumatickými zážitky z válek a z jejich cesty do Irska, ale rovněž neschopností znovu nabyt svou osobní integritu vzhledem k sociálnímu prostředí, ve kterém žijí, stejně jako negativnímu postoji, který vůči nim projevuje jejich nové prostředí a poskytovatelé služeb. Často mají komplexní zdravotní problémy, které si žádají péči a specifický přístup. Ovšem vzhledem k jazykové bariéře poskytovatelů služeb a vzhledem k nedostatku informací či kulturních kompetencí zdravotnického personálu se těmto ženám nedostává vhodné podpory. Wezesh proto ve své zprávě vznáší konkrétní návrhy pro resocializaci a integraci těchto žen v Irsku.

Ženy v migraci a stárnutí

7) Video kampaň za rovné důchody pro ženy

Opět u příležitosti Mezinárodního dne žen spustila [Evropská ženská lobby](#) (EWL) svou kampaň '[Společně to dokážeme, rovné peníze pro ženy hned!](#)', v níž upozorňuje na očividnou diskriminaci stárnoucích žen. Doprovodný [videoklip](#) ukazuje, že je nutno zásadně změnit hluboce zakořeněný model mužů jako živitelů rodiny, aby se současné sociální systémy mohly víc přiblížit modelu, kdy se oba partneři rovným dílem starají o rodinu i vydělávají. Tento model budoucnosti Evropy by měl již dnes ženám zabezpečit právo na odpovídající důchod.

Genderový rozdíl v důchodech v Evropě dnes představuje neuvěřitelných 40%, což znamená, že kde muž pobírá 100, žena dostává pouze 60. Důchody jsou ale jen jednou stranou mince, která pouze odráží to, že pomalé vyrovnávání mezd v Evropě má pro ženy celoživotní důsledky, včetně ohrožení chodobou ve vyšším věku. EWL vyzývá Evropskou komisi k razantním opatřením, která povedou k vytvoření EU indikátoru, měřícího rozdíl ve výši důchodů. Dále navrhuje, aby komise vydala doporučení všem členským státům EU snížit genderový rozdíl ve výši důchodů v rámci probíhajících penzijních reforem. Přidejte se ke kampani EWL i v České republice. Sdílejte video EWL a podělte se s námi v SIMI o svůj názor, diskutujte o tématu rozdílu v penzích s přáteli a rodinami, oslovte odbory či tvůrce politik, hledejte spojence k prosazení změn. [Equal Pension Rights Now! #equalpensions](#)

8) Ženy na vedlejší koleji (?) – Stárnutí migrantek v ČR

Taktéž v SIMI jsme se poslední 2 roky intenzivně zabývali postavením migrantek v předdůchodovém a důchodovém věku v ČR. Vedla nás k tomu především naše zkušenost, že této skupině žen se u nás dosud nikdo nevěnoval, ani samotný stát. Přitom jejich počet po 25 letech historie migrace do ČR neustále stoupá a ve škále vícenásobného znevýhodnění, které popisujeme v úvodu tohoto zpravodaje, přibývá u těchto žen další diskriminační faktor – věk. Jestliže obecně platí, že ženy vyššího věku žijí v chudobě a sociálním vyloučení častěji než muži, v případě migrantek se pak již tak dost komplikovaná situace s příchodem do vyššího středního resp. posléze důchodového věku zásadním způsobem dramatizuje, neboť ve většině případů nedosáhnou na důstojný důchod (průměrná výše důchodu u migrantek v ČR je 4.500 Kč), či vůbec na žádný důchod.

Díky podpoře Nadace OSF Praha v program Dejme (že)nám šanci, financovaného z Norských fondů, jsme k situaci migrantek ve vyšším a seniorském věku provedli rozsáhlou analýzu veřejných politik, kde řešíme i jiné oblasti života těchto žen v ČR. Zásadní výňatky z této analýzy naleznete [Podnětu SIMI o migrantkách seniorkách pro vládu ČR](#), kterým jsme tvůrce politik chtěli upozornit na ty nejproblematičtější oblasti, jimž je potřeba ve vztahu k těmto ženám věnovat okamžitou pozornost při dalším směřování veřejných politik.

Tématu stárnutí migrantek v ČR jsme věnovali i stejnojmennou [mezinárodní konferenci Ženy na vedlejší koleji \(?\)](#). Zde jsme kromě uvedené analýzy prezentovali i další naše poznatky a aktivity k tomuto tématu, mj. výsledky z našeho ojedinělého kvalitativního výzkumu o ženách ze zemí bývalé Jugoslávie ve věku nad 50 let, jakožto vůbec první generace migrantek v ČR, který pro SIMI vypracovaly expertky z partnerské Fakulty humanitních studií UK v Praze. Krom toho jsme na akci přizvali norské partnerky z Univerzity v bergenu a další české akademičky, které v samostatném panelu pojednávaly nad tématem Gender, migrace a péče. Na webu SIMI se podívejte na [videozáznamy a prezentace](#) z konference, nebo si poslechněte skvělé pořady k akci [ČRo Plus, Zaostřeno](#) či [Český rozhlas, My a oni](#). Na shrnutí analýzy a výzkumu se můžete těšit v nové [publikaci SIMI](#).

Chcete přispět svými zkušenostmi, informacemi, návodem na řešení obtížných životních situací žen ve vyšším věku (a nejen)? Navštivte náš [blog Bez vrásek!](#) Je tu prostor i pro sdílení komentářů a názorů, osobních zkušeností, tipů a návrhů o všem, co s životem ženy souvisí.

Úřad vlády České republiky

Zpravodaj vznikl v rámci projektu „Migrantky mezi ženami“, realizovaného za finanční podpory Úřadu vlády ČR a Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů.